© А. Б. Швед

Отримано: 25 лютого 2020 р.

Прорецензовано: 02 березня 2020 р.

Прийнято до друку: 05 березня 2020 р.

e-mail: alinaborisovnamazur@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2020-16(44)-118-125

Швед А. Б. Методичний підхід до оцінки сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 118–125.

УДК: 332.142.4

JEL-класифікація: R11, R12

Швед Аліна Борисівна,
асистент кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СУЧАСНОГО РІВНЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті запропоновано методичній підхід до оцінки сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України. Встановлено, що на сучасному етапі економічний та соціальний розвиток економіки України напряму пов'язаний із розвитком регіональних економічних систем, оскільки саме на регіональному рівні відтворюються продуктивні сили та відбувається реалізація програм соціально-економічного розвитку. Зроблено висновок, що використання запропонованого методичного підходу дозволяє більш точно оцінити рівень економічного розвитку окремого регіону з урахуванням його особливостей, видів економічної діяльності та напрямів економічного розвитку.

Ключові слова: *методичний підхід, сучасний рівень, оцінка, аналіз, управління, економічний розвиток, регіон.*

Швед Алина Борисовна,
ассистент кафедры менеджмента и публичного администрирования,
Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ СОВРЕМЕННОГО УРОВНЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИМ РАЗВИТИЕМ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

В статье предложен методический подход к оценке современного уровня управления экономическим развитием регионов Украины. Установлено, что на современном этапе экономическое и социальное развитие экономики Украины напрямую связано с развитием региональных экономических систем, поскольку именно на региональном уровне воспроизводятся производительные силы и происходит реализация программ социально-экономического развития. Сделан вывод, что использование предложенного методического подхода позволяет более точно оценить уровень экономического развития отдельного региона с учетом его особенностей, видов экономической деятельности и направлений экономического развития.

Ключевые слова: *методический подход, современный уровень, оценка, анализ, управление, экономическое развитие, регион.*

Alina Shved,
assistant at the Department of Management and Public Administration
O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

THE METHODICAL APPROACH TO THE EVALUATION OF THE MODERN LEVEL OF REGIONS' ECONOMIC DEVELOPMENT MANAGEMENT IN UKRAINE

The article proposes a methodical approach to assessing the current level of economic development management in the regions of Ukraine. It is established that at the present stage the economic and social development of Ukraine's economy is directly related to the development of regional economic systems, since it is at the regional level that productive forces are reproduced and programs of socio-economic development are implemented. In order to carry out a qualitative analysis of the level of economic development of the regions of Ukraine, the author proposed to choose among the following factors: gross regional product; share of employed population by regions; volume of sales of goods (goods, services) by economic entities; volume of construction products produced; capital investment; the volume of agricultural products sold – both in absolute terms and per capita. It is noted that the standardization of a set of indicators over each time period is due to the fact that the reaction of different regions of Ukraine to the change of social economic and political factors, which is expressed in the indicators of economic activity, is heterogeneous. That is why it is important to observe the dynamics of change in the set of selected factors in each region of Ukraine. The author's ranking of all indicators of economic development level of regions was performed by several methods, namely: by the arithmetic mean of the observations time series; the geometric mean of observations time series; by standardized metric values. The ranking by the standardized values of each selected from the set of all indicators of the level of economic development of the regions was carried out according to

the scheme adopted in the ranking of expert assessments. The highest rated standard value was assigned the highest rank. Each year from the observation period acted as an "expert" and the criteria by which the assessment was carried out – the value of a standardized indicator in each region. The consistency of the result was obtained using the Kendall coefficient of concordance. For the final assessment of the level of economic development of the regions of Ukraine, the author chose a non-classical assessment of the integral indicators, since the level of each standardized indicator within the group may differ fundamentally. It is concluded that the use of the proposed methodological approach makes it possible to more accurately assess the level of economic development of an individual region taking into account its features, types of economic activity and directions of economic development.

Keywords: *methodological approach, current level, assessment, analysis, management, economic development, region.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічний та соціальний розвиток економіки України напряму пов'язаний із розвитком регіональних економічних систем, оскільки саме на регіональному рівні відтворюються продуктивні сили та відбувається реалізація програм соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми економічного розвитку регіонів України розглядалися багатьма провідними вченими. Серед них: В. Артеменко [1], Г. Балабанов [2], В. Без'язичний [3], Б. Буркинський [4], В. Геєць [5], О. Демидов [6], Л. Фицик Л. [7] та ін. Однак питання оцінки рівня управління економічним розвитком регіонів не були досліджені в повній мірі та потребують більш ретельного опрацювання.

Метою статті є розробка методичного підходу до оцінки сучасного рівня управління економічним розвитком регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою проведення якісного аналізу рівня економічного розвитку регіонів України автором було запропоновано обрати серед множини факторів такі: валовий регіональний продукт (ВРП); частка зайнятого населення за регіонами (ЗН); обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання (ОРП); обсяг виробленої будівельної продукції (ОБП); капітальні інвестиції (КІ); обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (ОСП) – як в абсолютних одиницях, так і виміряних на душу населення.

На підставі спостережень Державного управління статистики України було сформовано вихідні дані для 25 регіонів України за період з 2013 до 2019 рр. (для валового регіонального продукту – до 2017 р.). Вибір часового інтервалу є обґрунтованим з точки зору політичних та економічних факторів, які мають вплив на розвиток регіонів та країни в цілому. Множина даних, що містить понад 2 500 спостережень, може вважатися достатньою для формування статистично обґрунтованих управлінських рішень.

При проведенні чисельного експерименту було усвідомлено, що кожна група спостережень містить показники з різними одиницями вимірювання (млн грн, тис. грн, осіб, тис. грн/1 особу тощо), тому автором запропоновано провести стандартизацію обраних показників за алгоритмом:

– визначити найбільше значення показника f_i^k в *i*-му часовому ряді:

$$M_i^k = \sup_{n\in[1:25]} f_i^k(n); \quad (1)$$

– визначити найбільше значення показника f_i^k в *i*-му часовому ряді:

$$m_i^k = \inf_{n\in[1:25]} f_i^k(n); \quad (2)$$

– визначити відстань між найбільшим та найменшим значенням показника (розмах ряду) f_i^k в *i*-му часовому ряді:

$$d_i = \left|M_i^k - m_i^k\right|; \quad (3)$$

– визначити долю відстані *d* по відношенню до максимального значення показника f_i^k в *i*-му часовому ряді як критерій нерівномірності розподілу показника для кожного регіону:

$$r_i = \frac{d_i}{M_i^k} \cdot 100\%; \quad (4)$$

– визначити 1-шу квартиль, яка демонструє, яка частина показників має значення нижчі, ніж 25% процентиль:

$$Q_1^k = m_i^k + d_i \frac{\frac{1}{4}\sum f_i^k - S_{Q_1-1}}{f_{Q_1}}, \quad (5)$$

де S_{Q_1-1} – накопичена частота інтервалу, який передує інтервалу, що містить квартиль; f_{Q_1} – частота інтервалу, що містить квартиль;

– визначити долю у відстані між найбільшим та найменшим значенням f_i^k показника для кожного регіону (стандартизоване значення показника):

$${}_n\tilde{f}_i^k = \frac{f_i^k(n)}{d_i}; \quad {}_n\tilde{f}_i^k \in [0;1]; \quad (6)$$

– обчислити середнє арифметичне значення показника за весь період спостереження (для кожного регіону):

$$_{\text{СА}}f_i^k = \frac{\sum_{p=1}^{N} {}_n f_i^k}{N}; \quad (7)$$

– обчислити середнє геометричне значення показника ${}_n\tilde{f}_i^k$ за весь період спостереження (для кожного регіону):

$$_{\text{СГ}}f_i^k = \sqrt[N]{\prod_{p=1}^{N} {}_n\tilde{f}_i^k}; \quad (8)$$

– провести ранжирування регіонів за кожним показником;

– порівняти результати ранжирування за стандартизованими значеннями абсолютних показників та відповідних до них, приведених на 1 населення регіону.

Стандартизація сукупності показників за кожним часовим проміжком зумовлена тим, що реакція різних регіонів України на зміну соціальних економічних, політичних чинників, яка виражається у показниках економічної активності, виявляється неоднорідно. Тому важливо спостереження саме динаміки зміни множини обраних факторів в кожному регіоні України.

Ранжирування всіх показників рівня економічного розвитку регіонів автором було виконано декількома методами, а саме:

– за середнім арифметичним значенням часового ряду спостережень (7);

– за середнім геометричним значенням часового ряду спостережень (8);

– за стандартизованими значеннями показника.

При цьому ранжирування за стандартизованими значеннями кожного обраного з множини всіх показників рівня економічного розвитку регіонів проводилося за схемою, прийнятою при ранжируванні експертних оцінок. Найвищому значенню стандартизованого показника надавався найвищий ранг. Кожен рік з періоду спостереження виступав у ролі «експерта», а критеріями, за якими проводилася оцінка, є значення стандартизованого показника в кожному регіоні. Узгодженість отриманого результату проводилася за допомогою коефіцієнта конкордації Кендала:

$$W = \frac{12S}{n^2(m^3 - m)}, \quad (9)$$

де S – сума квадратів відхилень рангів від середнього значення:

$$S = \sum_{p=1}^{N}\left(rang_p - \overline{rang}\right)^2,$$

n – кількість років спостереження;

m – кількість регіонів.

Коефіцієнт конкордації змінюється в діапазоні $0 \le W \le 1$, причому значенню 0 відповідає відсутність узгодженості, а 1 – повна узгодженість отриманих результатів.

Одним з найважливіших критеріїв економічної активності регіонів є обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання (ОРП). За даними [9] їх статистичний аналіз представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Статистичний аналіз обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами України, виміряного в абсолютних одиницях (у млн грн)

Статистичний показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
$M_i^{\text{ВРП}}$	1381643,1	1590825,3	289142,3	324367,5	417904,2	481481,4	454665,1
$m_i^{\text{ВРП}}$	18875	21712,5	6742,4	8635,1	10434,3	15479,3	13585,4
d_i	1362768,1	1569112,8	282399,9	315732,4	407469,9	466002,1	441079,7
r_i	98,63	98,64	97,67	97,34	97,50	96,79	97,01
$Q_1^{\text{ВРП}}$	39266,1	47407,1	20513,7	23543,5	27101,9	30897,9	32192,3

Аналіз статистичних спостережень дозволяє стверджувати, що в 2015 р. обсяг реалізованої продукції в усіх регіонах України стрибкоподібно зменшився, причому ця тенденція спостерігалася як в регіонах з найвищими, так і з найнижчими значеннями відповідного показника, крім того:

– відношення розмаху ряду до максимальних значень показника тримається на рівні 97–99%, що свідчить про диспропорцію величини обраного показника за регіонами;

– в першій квартилі (≤ 25%) протягом всього періоду спостережень опинилися Закарпатська, Херсонська, Чернівецька обл., а починаючи з 2015 р. – Кіровоградська, Тернопільська обл.;

– криза 2015 р. нерівномірно відобразилася на різних регіонах. Так, наприклад, у м. Київ обсяг реалізованої продукції у 2015 р. складав лише 8% відповідного показника у 2014 р., у Чернівецькій обл. – 31%, найменший вплив виявився у Дніпропетровській обл. – 58%.

– 65% (а починаючи з 2015 р. – 55%) всього обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) отримано у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Харківській обл. та м. Київ.

Стандартизовані значення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), виміряних у абсолютного одиницях протягом 2013–2019 рр., обчислені за формулою (6), представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Стандартизовані значення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), виміряного у абсолютних одиницях за регіонами України

Регіони / Роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	0,02776	0,03675	0,13604	0,14227	0,13891	0,13224	0,15394
Волинська	0,03204	0,02986	0,04145	0,04334	0,04091	0,03309	0,03918
Дніпропетровська	0,32541	0,30473	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000
Донецька	0,42437	0,23274	0,57930	0,63123	0,60925	0,63629	0,61273
Житомирська	0,01401	0,01574	0,06562	0,06910	0,06557	0,06206	0,07212
Закарпатська	0,01328	0,01417	0,02533	0,02828	0,02548	0,01799	0,02352
Запорізька	0,07779	0,08234	0,43915	0,42636	0,43534	0,42008	0,41112
Івано-Франківська	0,02556	0,01836	0,09183	0,08380	0,09052	0,11949	0,12023
Київська	0,16679	0,16051	0,21922	0,23425	0,20587	0,21206	0,24324
Кіровоградська	0,02353	0,02557	0,04808	0,04504	0,03690	0,03025	0,04218
Луганська	0,07103	0,01773	0,06418	0,09015	0,03022	0,01581	0,01887
Львівська	0,09194	0,09221	0,16719	0,18609	0,17537	0,18187	0,20755
Миколаївська	0,03055	0,03134	0,09779	0,11448	0,09959	0,09165	0,11085
Одеська	0,09736	0,09674	0,13348	0,11599	0,10543	0,09160	0,10842
Полтавська	0,07427	0,07690	0,34193	0,37159	0,36443	0,36755	0,35260
Рівненська	0,01092	0,01425	0,06860	0,06633	0,05877	0,04757	0,06620
Сумська	0,01496	0,01638	0,09102	0,08215	0,07132	0,06980	0,07936
Тернопільська	0,02647	0,02880	0,01800	0,02250	0,02220	0,01355	0,01620
Харківська	0,12161	0,11514	0,33772	0,38683	0,38328	0,37527	0,38937
Херсонська	0,01005	0,01069	0,04809	0,04722	0,03822	0,02847	0,03847
Хмельницька	0,01682	0,01911	0,06946	0,07704	0,06689	0,05851	0,06741
Черкаська	0,03698	0,03992	0,13282	0,13931	0,11636	0,11752	0,13665
Чернівецька	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000	0,00000
Чернігівська	0,01495	0,01628	0,04877	0,04441	0,04419	0,04403	0,04656
м.Київ	1,00000	1,00000	0,41630	0,44262	0,39844	0,38603	0,49648

В табл. 3 представлені результати ранжирування стандартизованих показників значення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), виміряного у абсолютних одиницях трьома методами.

Перевірка узгодженості результатів за коефіцієнтом конкордації Кендала (W = 0,917) переконує в коректності проведеного ранжирування. Ранжирування трьома методами привело до ідентичних результатів. Серед п'ятірки лідерів за обсягами реалізованої продукції (товарів, послуг) є Дніпропетровська, Донецька обл., м. Київ, Запорізька та Харківська обл.

Автором було відзначено нерівномірність демографічних показників за регіонами України, тому статистичний аналіз обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), виміряний на одну особу постійного населення регіону, був проведений за аналогічним алгоритмом.

Таблиця 3

Ранжирування регіонів України за стандартизованими значеннями обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), суб'єктів господарювання, виміряного в абсолютних одиницях, за період 2013–2019 р.р.

	за середнім арифметичним		за середнім геометричним		роки							остаточне ранжирування			
					2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019				
Регіони України	$_{СА}f_i^k$	$_{СА}rang_i$	$_{СГ}f_i^k$	$_{СГ}rang_i$	$_{СЗН}rang_i$							$\sum$rang	Δ	Δ^2	$_{СЗН}rang$
Вінницька	0,110	**9**	0,092	**10**	14	11	9	9	9	9	9	70	-21	441	9,5
Волинська	0,037	**19**	0,037	**17**	12	13	22	22	19	19	20	127	36	1296	17,5
Дніпропетровська	0,804	**1**	0,719	**1**	3	2	1	1	1	1	1	10	-81	6561	1
Донецька	0,532	**3**	0,507	**3**	2	3	2	2	2	2	2	15	-76	5776	2
Житомирська	0,052	**16**	0,043	**15**	21	21	17	17	16	15	15	122	31	961	16
Закарпатська	0,021	**23**	0,020	**21**	22	23	23	23	23	22	22	158	67	4489	24
Запорізька	0,327	**4**	0,264	**5**	8	8	3	4	3	3	4	33	-58	3364	4
Івано-Франківська	0,079	**13**	0,000	**22**	16	17	13	14	13	10	11	94	3	9	13
Київська	0,206	**7**	0,204	**7**	4	4	7	7	7	7	7	43	-48	2304	6
Кіровоградська	0,036	**21**	0,035	**18**	17	15	20	20	21	20	19	132	41	1681	20
Луганська	0,044	**18**	0,000	**22**	10	18	18	13	22	23	23	127	36	1296	17,5
Львівська	0,157	**8**	0,150	**8**	7	7	8	8	8	8	8	54	-37	1369	8
Миколаївська	0,082	**12**	0,073	**12**	13	12	12	12	12	12	12	85	-6	36	12
Одеська	0,107	**10**	0,106	**9**	6	6	10	11	11	13	13	70	-21	441	9,5
Полтавська	0,278	**6**	0,230	**6**	9	9	5	6	6	6	6	47	-44	1936	7
Рівненська	0,048	**17**	0,039	**16**	23	22	16	18	17	17	17	130	39	1521	19
Сумська	0,061	**14**	0,049	**13**	19	19	14	15	14	14	14	109	18	324	14
Тернопільська	0,021	**24**	0,000	**22**	15	14	24	24	24	24	24	149	58	3364	22
Харківська	0,301	**5**	0,269	**4**	5	5	6	5	5	5	5	36	-55	3025	5
Херсонська	0,032	**22**	0,027	**20**	24	24	21	19	20	21	21	150	59	3481	23
Хмельницька	0,054	**15**	0,046	**14**	18	16	15	16	15	16	16	112	21	441	15
Черкаська	0,103	**11**	0,091	**11**	11	10	11	10	10	11	10	73	-18	324	11
Чернівецька	0,000	**25**	0,000	**25**	25	25	25	25	25	25	25	175	84	7056	25
Чернігівська	0,037	**20**	0,034	**19**	20	20	19	21	18	18	18	134	43	1849	21
м. Київ	0,591	**2**	0,544	**2**	1	1	4	3	4	4	3	20	-71	5041	3

За даними [9] проведено обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами, обчислений у розрахунку на одну особу (тис. грн). Результати статистичного аналізу цього показника зведені в табл. 4.

Таблиця 4

Статистичний аналіз обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами України, обчисленого у розрахунку на одну особу (тис. грн)

Статистичний показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
$M_i^{ВРП}$	490,710	558,831	88,923	100,514	129,469	150,314	142,554
$m_i^{ВРП}$	20,861	22,359	7,435	9,542	10,516	10,640	10,238
d_i	469,849	536,472	81,488	90,972	118,953	139,674	132,315
r_i	95,75	96,00	91,64	90,51	91,88	92,92	92,82
$Q_1^{ВРП}$	34,568	37,992	19,157	22,105	26,167	29,922	29,943

Аналіз статистичних спостережень дозволяє стверджувати, що в 2015 р. обсяг реалізованої продукції, виміряний у розрахунку на одну особу, в усіх регіонах України так само стрибкоподібно зменшився, причому ця тенденція спостерігалася як в регіонах з найвищими, так і з найнижчими значеннями відповідного показника, крім того:

– відношення розмаху ряду до максимальних значень показника тримається на рівні 91–96%, що свідчить про диспропорцію величини обраного показника за регіонами;

– у першій квартилі (≤ 25%) протягом всього періоду спостережень опинилися Волинська, Закарпатська, Херсонська, Чернівецька обл., а починаючи з 2014 р. – Луганська, з 2015 – Одеська та Тернопільська обл. Отже, можна зробити висновок, що, незважаючи на помірно високий рівень обсягу реалізованої продукції, криза більшою мірою відобразилася на регіонах з вищою щільністю населення (наприклад, Одеська обл.);

– криза 2015 р. нерівномірно відобразилася на різних регіонах. Але там, де зміни кількості постійного населення не відбувалося, відношення абсолютних та приведених на одну особу значень обсягу реалізованої продукції в до- та післякризові роки не змінилося. Так, наприклад, у м. Київ обсяг реалізованої продукції на одну особу в 2015 р. складав лише 8% відповідного показника у 2014 р., у Чернівецькій обл. – 31%, найменший вплив виявився у Дніпропетровській обл. – 58%, що повністю співпадає з відповідними відношеннями абсолютних показників

– починаючи з 2015 р., м. Київ поступився своїми лідерськими позиціями Дніпропетровській обл. у величині обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання на одну особу постійного населення регіону. Якщо в 2014 р. цей показник у м. Київ у 3,7 разів перебільшував відповідне значення у Дніпропетровській обл., то починаючи з 2015 р., навпаки, його величина у Дніпропетровській області вдвічі більша за м. Київ.

Стандартизовані значення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за регіонами за регіонами України у розрахунку на одну особу протягом 2013–2019 рр., обчислені за формулою (6), представлені в табл. 5.

Таблиця 5

Стандартизовані значення обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), суб'єктів господарювання, обчисленого у розрахунку на одну особу, за регіонами України

Регіони / Роки	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Вінницька	0,03030	0,05059	0,25620	0,26693	0,27083	0,27921	0,32085
Волинська	0,08385	0,08119	0,12646	0,13142	0,13157	0,13805	0,14892
Дніпропетровська	0,25407	0,24298	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000	1,00000
Донецька	0,24801	0,12666	0,40033	0,43532	0,43091	0,46168	0,44114
Житомирська	0,01941	0,02717	0,15722	0,16481	0,16511	0,18418	0,20488
Закарпатська	0,01842	0,02351	0,04448	0,04885	0,05100	0,06006	0,06717
Запорізька	0,10495	0,11769	0,82417	0,80078	0,82833	0,81082	0,79096
Івано-Франківська	0,03848	0,02657	0,19940	0,17523	0,20094	0,29556	0,29063
Київська	0,26058	0,25419	0,39672	0,42032	0,36507	0,38820	0,43932
Кіровоградська	0,06567	0,07663	0,16670	0,15700	0,13701	0,14928	0,18329
Луганська	0,06534	0,00000	0,04741	0,08126	0,00000	0,00000	0,00000
Львівська	0,07730	0,08143	0,17194	0,18957	0,18574	0,21044	0,24055
Миколаївська	0,06565	0,07189	0,27301	0,32339	0,28758	0,29237	0,34227
Одеська	0,09085	0,09391	0,13796	0,10454	0,10084	0,09959	0,11864
Полтавська	0,13123	0,14248	0,79459	0,87086	0,86185	0,88398	0,84444
Рівненська	0,01772	0,02914	0,18484	0,17500	0,16086	0,15693	0,20273
Сумська	0,02917	0,03713	0,26711	0,23987	0,21562	0,24228	0,26483
Тернопільська	0,06468	0,07522	0,04535	0,05897	0,06770	0,07346	0,07339
Харківська	0,09978	0,09723	0,37237	0,43037	0,43454	0,43619	0,45075
Херсонська	0,02015	0,02559	0,14385	0,14061	0,12070	0,12243	0,14641
Хмельницька	0,02364	0,03255	0,15927	0,17771	0,16083	0,16642	0,18310
Черкаська	0,07252	0,08428	0,34692	0,36628	0,31127	0,34196	0,38929
Чернівецька	0,00000	0,00295	0,00000	0,00000	0,00867	0,04678	0,03670
Чернігівська	0,03414	0,04246	0,15165	0,13810	0,14795	0,18227	0,18296
м. Київ	1,00000	1,00000	0,44115	0,46058	0,41365	0,40458	0,52515

Порівняння стандартизованих показників до та після 2015 р. приводить до висновків, що в докризовий період лише два регіони – Дніпропетровська та Київська обл. – досягали 25%-го рівня (в порівнянні з максимальним у м. Київ). Всі інші регіони переважно знаходилися за межею 10% рівня. Починаючи з 2015 р., такий дисбаланс між регіонами України став поступово зменшуватися.

В табл. 6 представлені результати ранжирування стандартизованих значень обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), суб'єктів господарювання, обчисленого у розрахунку на одну особу, за регіонами України.

Перевірка узгодженості результатів за коефіцієнтом конкордації Кендала (W = 0,868) переконує в коректності проведеного ранжирування. Ранжирування трьома методами привело до ідентичних результатів. Величина коефіцієнту парної кореляції (r_{xy} = 0,900), обчисленого за формулою (9), дає підставу стверджувати наявність зв'язку між абсолютними та відносними показниками ОРП регіонів України.

Таблиця 6

Ранжирування регіонів України за стандартизованими значеннями обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), суб'єктів господарювання, обчисленого у розрахунку на одну особу, за період 2013–2019 рр.

	за середнім арифметичним		за середнім геометричним		роки							остаточне ранжирування			
					2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019				
Регіони України	САf_i^k	СА$rang_i$	СГf_i^k	СГ$rang_i$	СЗН$rang_i$							$\sum$rang	Δ	Δ²	СЗН$rang$
Вінницька	0,211	**10**	0,159	**10**	18	15	11	10	10	11	10	85	-5,1	26,3	10,5
Волинська	0,120	**19**	0,117	**15**	9	11	21	20	19	19	19	118	27,9	776,7	18
Дніпропетровська	0,785	**1**	0,672	**1**	3	3	1	1	1	1	1	11	-79,1	6261,6	1
Донецька	0,363	**5**	0,336	**6**	4	5	5	5	5	4	6	34	-56,1	3150,6	5
Житомирська	0,132	**16**	0,098	**20**	22	20	17	16	14	14	14	117	26,9	722,0	16
Закарпатська	0,045	**23**	0,041	**22**	23	23	24	24	23	23	23	163	72,9	5310,0	24
Запорізька	0,611	**3**	0,460	**4**	6	6	2	3	3	3	3	26	-64,1	4112,7	3
Івано-Франківська	0,175	**12**	0,130	**13**	16	21	12	14	12	9	11	95	4,9	23,7	13
Київська	0,361	**6**	0,353	**5**	2	2	6	7	7	7	7	38	-52,1	2717,6	6
Кіровоградська	0,134	**14**	0,126	**14**	12	12	15	17	18	18	18	110	19,9	394,8	14
Луганська	0,028	**24**	0,000	**23**	14	25	22	22	25	25	25	158	67,9	4606,3	23
Львівська	0,165	**13**	0,153	**11**	10	10	14	12	13	13	13	85	-5,1	26,3	10,5
Миколаївська	0,237	**9**	0,198	**9**	13	14	9	9	9	10	9	73	-17,1	293,5	9
Одеська	0,107	**20**	0,106	**17**	8	8	20	21	21	21	21	120	29,9	892,2	20
Полтавська	0,647	**2**	0,505	**3**	5	4	3	2	2	2	2	20	-70,1	4918,3	2
Рівненська	0,132	**15**	0,098	**19**	24	19	13	15	15	17	15	118	27,9	776,7	18
Сумська	0,185	**11**	0,138	**12**	19	17	10	11	11	12	12	92	1,9	3,5	12
Тернопільська	0,066	**22**	0,000	**23**	15	13	23	23	22	22	22	140	49,9	2487,0	21,5
Харківська	0,332	**7**	0,279	**7**	7	7	7	6	4	5	5	41	-49,1	2413,8	7
Херсонська	0,103	**21**	0,081	**21**	21	22	19	18	20	20	20	140	49,9	2487,0	21,5
Хмельницька	0,129	**17**	0,101	**18**	20	18	16	13	16	16	17	116	25,9	669,2	15
Черкаська	0,273	**8**	0,228	**8**	11	9	8	8	8	8	8	60	-30,1	907,8	8
Чернівецька	0,014	**25**	0,000	**23**	25	24	25	25	24	24	24	171	80,9	6539,9	25
Чернігівська	0,126	**18**	0,106	**16**	17	16	18	19	17	15	16	118	27,9	776,7	18
м.Київ	0,606	**4**	0,563	**2**	1	1	4	4	6	6	5	27	-63,1	3985,5	4

Аналогічно було проведено спостереження валового регіонального продукту (ВРП); частки зайнятого населення за регіонами (ЗН); обсягу виробленої будівельної продукції (ОБП); капітальних інвестицій (КІ); обсягу реалізованої сільськогосподарської продукції (ОСП) як в абсолютних одиницях, так і виміряних на душу населення.

Для остаточної оцінки рівня економічного розвитку регіонів України автором було обрано не класичну оцінку за інтегральними показниками, тому що рівень кожного стандартизованого показника всередині групи може принципово відрізнятися. Оцінку остаточного рівня було проведено ранжируванням сукупних рангів за множиною обраних показників економічного розвитку регіонів.

З цією метою було сформовано таблицю остаточних рангів (табл. 7).

Таблиця 7

Остаточне ранжирування регіонів України за сукупністю стандартизованих показників економічного розвитку за період 2013–2019 рр.

Регіони України	Ранги стандартизованих показників економічного розвитку											остаточне ранжирування			
	ВРП	ВРП/1	ЧЗН	ОРП	ОРП/1	ОБудП	ОБудП/1	ПрСГ	ПрСГ/1	КапІН	КапІН/1	$\sum rang$	Δ	Δ^2	$_{СЗН}rang$
Вінницька	10	12	14	9,5	10,5	9	9	1	1	10	9	95	-46,2	2130,7	6
Волинська	21	19	25	17,5	18	16	16	20	12	15	10	189,5	48,3	2336,8	19
Дніпропетровська	2	3	3	1	1	2	5	4	18	2	3	44	-97,2	9440,1	2
Донецька	4	16	22	2	5	8	18	16	24	5	18,5	138,5	-2,7	7,1	13
Житомирська	16	18	16	16	16	19	21	15	11	16	22	186	44,8	2010,6	18
Закарпатська	23	24	19	24	24	23	23,5	24	24	24	24	256,5	115,3	13303,3	25
Запорізька	9	5	6	4	3	10	14	13	15	9	8	96	-45,2	2039,4	7
Івано-Франківська	13	15	20,5	13	13	12,5	12	21	19	12,5	12	163,5	22,3	499,1	16
Київська	6	4	9	6	6	7	5	3	20	3	2	71	-70,2	4922,4	5
Кіровоградська	17	10	20,5	20	14	21	17	8	3	17	14	161,5	20,3	413,7	15
Луганська	19	23	23	17,5	23	22	25	22	23	21,5	23	242	100,8	10168,7	24
Львівська	8	11	12	8	10,5	5	7	14	21	4	5	105,5	-35,7	1271,6	9
Миколаївська	12	8	5	12	9	11	8	17	10	11	6	109	-32,2	1034,3	10
Одеська	7	7	10	9,5	20	3	2	9	17	6	7	97,5	-43,7	1906,2	8
Полтавська	5	2	15	7	2	6	3	2	4	8	4	58	-83,2	6915,6	3
Рівненська	20	20	17	19	18	14	10	19	13	23	21	194	52,8	2792,1	20
Сумська	15	14	4	14	12	20	19	12	8	20	18,5	156,5	15,3	235,3	14
Тернопільська	24	22	24	22	21,5	15	14	18	9	19	17	205,5	64,3	4139,6	22
Харківська	3	6	2	5	7	4	4	5	14	7	13	70	-71,2	5063,7	4
Херсонська	22	21	8	23	21,5	25	23,5	10	6,5	21,5	20	202	60,8	3701,5	21
Хмельницька	14	17	18	15	15	12,5	11	7	5	12,5	11	138	-3,2	10,0	12
Черкаська	11	9	7	11	8	17,5	20	6	2	14	15	120,5	-20,7	426,8	11
Чернівецька	25	25	13	25	25	17,5	17	23	16	25	25	236,5	95,3	9089,7	23
Чернігівська	18	13	11	21	18	24	22	11	6,5	18	16	178,5	37,3	1394,3	17
м.Київ	1	1	1	3	4	1	1			1	1	14	-127,2	16169,7	1

Остаточні ранги регіонів України виявилися такими: 1) м. Київ; 2) Дніпропетровська обл.; 3) Полтавська обл.; 4) Харківська обл.; 5) Київська обл.; 6) Вінницька обл.; 7) Запорізька обл.; 8) Одеська обл.; 9) Львівська обл.; 10) Миколаївська обл.; 11) Черкаська обл.; 12) Хмельницька обл.; 13) Донецька обл.; 14) Сумська обл.; 15) Кіровоградська обл.; 16) Івано-Франківська обл.; 17) Чернігівська обл.; 18) Житомирська обл.; 19) Волинська обл.; 20) Рівненська обл.; 21) Херсонська обл.; 22) Тернопільська обл.; 23) Чернівецька обл.; 24) Луганська обл.; 25) Закарпатська обл.

Висновки. На основі проведеного дослідження зроблено висновок про нерівномірність рівня економічного розвитку за областями України. Використання запропонованого методичного підходу дозволяє більш точно оцінити рівень економічного розвитку окремого регіону з урахуванням його особливостей, видів економічної діяльності та напрямів економічного розвитку.

Література:

1. Артеменко В. Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів. *Регіональна економіка*, 2006. № 2. С. 90–97.

2. Трансформація структури господарства України. Регіональний аспект / за ред. Г. В. Балабанова, В. П. Нагірної, О. М. Нижник. Київ, 2003. 341 с.

3. Без'язичний В., Мамонова В. Формування стратегії соціальноекономічного розвитку регіонів. *Актуальні проблеми державного управління*. 2000. № 1. С. 108–117.

4. Економічне оновлення регіону: аналіз ситуацій та рішення : монографія / Б. В. Буркинський, І. М. Вахович, З. В. Герасимчук та ін. Одеса : Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України, 2008. 493 с.

5. Геєць В. М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун., 2008. 389 с.

6. Демидов О. А. Науково-практичні основи формування сприятливого інвестиційного клімату регіону : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.05. Чернігів, 2009. 20 с.

7. Фицик Л. А. Регіональні аспекти соціально-економічного розвитку України. *Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю.* Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 272–274.

8. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/. (дата звернення: 05.02.2020).